

Motion till riksdagen 2012/13:A386

av **Gunvor G Ericson m.fl. (MP)**

Ny hållbar jämställdhetspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsintegrering av den statliga budgeten och jämställdhetskonskvensbeskrivningar av politiska reformer.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning om jämställdhetsintegrering för att öka kraven på myndigheternas jämställdhetsarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett jämställdhetsråd knutet till Regeringskansliet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på jämställdhet i offentlig upphandling.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Upphandlingsutredningen ska ges ett tilläggsdirektiv om jämställdhet.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allt ekonomiskt bistånd ska analyseras och följas upp ur ett könsmaktsperspektiv.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hållbarhetsrapportering för alla större svenska företag.³
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens ägarpolicy bör ändras så att den inte bara föreskriver ekonomiska mål, utan också sociala och ekologiska mål.⁴

¹ Yrkandena 1, 4 och 5 hänvisade till FiU.

² Yrkande 6 hänvisat till UU.

³ Yrkande 7 hänvisat till CU.

Fel! Okänt namn på

⁴ Yrkande 8 hänvisat till NU.

Inledning

”Vi kan inte få en hållbar utveckling utan rättvis utveckling och ingen rättvis utveckling utan jämställdhet” är ett citat från Wangari Maathai, mottagare av Nobels fredspris år 2004, politiker och miljöaktivist.

FN, Världsbanken och UN Women lyfter upp som avgörande för världens framtid att en grön, inkluderande och innovativ ekonomi som bygger på jämställdhet och aktivt medborgarskap är en förutsättning för hållbar utveckling. Vid FN:s konferens om hållbar utveckling i juni 2012 var det första gången kopplingen mellan ekonomi, jämställdhet, fattigdomsbekämpning och miljöfrågor, det vill säga hållbar utveckling, stod högst upp på agendan. Världsbanken drar en tydlig slutsats i World Development Report 2012: teknisk innovation kommer inte att räcka, enda vägen fram är social och ekonomisk innovation, att främja global rättvisa och jämställdhet. Det är nödvändigt att bryta könsmaktordningen för att vi ska kunna hantera den demografiska och ekonomiska utvecklingen och samtidigt klara klimatfrågan.¹

Miljöpartiet de gröna hävdar jämställdhetens grundläggande betydelse för en rättvis och hållbar samhällsutveckling. Ska vi klara de socioekonomiska utmaningar som vi står inför och samtidigt klara klimatutmaningarna är det nödvändigt att bryta könsmaktordningen och att göra det på ett sätt som förändrar samhällets resursfördelning. Vi menar att hållbar utveckling kräver en jämställdhetspolitik som vill, vågar och kan utmana och förändra de grundläggande mekanismer som styr fördelningen av resurser mellan män och kvinnor i vårt samhälle. En sådan jämställdhetspolitik måste ha styrkan att påverka både offentlig och privat sektor. För att de jämställdhetspolitiska målen som antagits av riksdagen ska kunna följas upp och genomföras krävs såväl lagstiftning som utvecklade, verifierbara jämställdhetsmål.

Den statliga budgeten ska främja en jämställd samhällsutveckling

Strukturer och föreställningar ”sitter i väggarna” och det behövs ett strukturerat arbete med jämställdhet. Inte ett arbete som sker i projektform vid sidan om, utan som en del av ordinarie verksamhet. En av de viktigaste strategierna i jämställdhetsarbetet är integrering av jämställdhet i alla politikområden. Jämställdhetsintegrering innebär att alla områden ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Varje fråga som berör individer ska prövas ur ett jämställdhetsperspektiv. Konsekvenser av hur förändringar kan tänkas utfalla för kategorierna kvinnor respektive män ska analyseras.

¹ World Development Report 2012, *Gender Equality and Development*, www.worldbank.org.

Fel! Okänt namn på

I betänkandet om jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 står:

Jämställdhetsintegrering är även i fortsättningen regeringens huvudsakliga strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen, tillsammans med särskilda åtgärder för att stimulera, utveckla och skynda på förändringsarbetet. Av skrivelsen framgår att det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering bör ske med utgångspunkt i en plattform som grund för insatser på nationell, regional och lokal nivå. Plattformen bör enligt regeringen innehålla en ny plan för arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet (2011–2015), ett utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter, stöd till jämställdhetsintegrering på regional nivå, kvalitetssäkring av utvecklingen av jämställdhetsintegrering i kommuner och landsting och fortsatta insatser för att samla och sprida erfarenheter och kunskap om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

I teorin är jämställdhetsintegrering ett verktyg som skall hjälpa Regeringskansliet att omfördela de resurser som tilldelas kvinnor och män i så olika grad; tid, inkomster, makt och hälsa. I praktiken tillämpas dock inte strategin på ett enhetligt, systematiskt och konsekvent sätt. Det saknas konkreta jämställdhetspolitiska mål, indikatorer och en kvalitativ metod för analys, uppföljning och utvärdering. Resultatet är en bristfällig tillämpning av jämställdhetsintegrering som vi ser konsekvenserna av i de största ekonomiska reformer som Alliansen genomfört: arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och föräldraförsäkringen. På ytan är det könsneutrala reformer men i verkligheten har de resulterat i ökade ekonomiska klyftor mellan kvinnor och män.

Innan regeringsskiftet år 2006 utreddes inom Regeringskansliet en generell förordning om jämställdhetsintegrering som var tänkt att förtydliga och öka kraven på myndigheternas jämställdhetsarbete, men förordningen stoppades. Miljöpartiet menar att det nu är hög tid att en sådan lag genomförs. Syftet med en ny lagstiftning handlar om att på ett effektivt sätt följa upp de jämställdhetspolitiska målen och se till att den statliga budgeten, som omfattar ungefär 800 miljarder kronor enbart på utgiftssidan, används för att främja en jämställd samhällsutveckling. Lagstiftningen handlar också om att säkerställa att myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering verkligen sker som ett medel för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

Jämställdhetskonsekvensbeskrivningar (JKB) ska användas som metod för att utvärdera större politiska reformer på samma sätt som miljölagstiftningen föreskriver en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av infrastrukturella projekt eller miljöfarlig verksamhet. Utan lagstiftningskrav och en tydlig metod för genomförande fungerar jämställdhetsintegrering snarare som en effektiv dimridå som döljer politiska intentioner och dess konsekvenser än som en effektiv strategi. Miljöpartiet föreslår därför en lagstiftning om jämställdhetsintegrering av statens budget.

Inrätta ett jämställdhetsråd

I jämställdhetsutredningen Makt att forma samhället och sitt eget liv från år 2005 lyfts även problemen med brist på resultatstyrning, tillsyn och uppföljning av jämställdhetspolitiken fram. Tillspetsat kan sägas att regeringen for-

mulerar jämställdhetspolitiska mål och hoppas att alla politikområden ska sträva åt samma håll utan att aktivt se till att så sker. Återkopplingen mellan myndigheter och regeringen gällande jämställdhetsarbete fortsätter att vara bristfällig. Allt framgångsrikt förändringsarbete kräver ett tydligt ansvarstagande och en övergripande organisation som ansvarar för effektivt genomförande och strukturerad uppföljning. Detta saknas på det jämställdhetspolitiska området i Sverige. Då jämställdhetsfrågor ska integreras i offentlig verksamhet och statliga myndigheter bör det även inrättas ett särskilt statligt jämställdhetsråd knutet till Regeringskansliet som ska arbeta med att utveckla och följa upp jämställdhetsintegreringsarbetet.

Krav på jämställdhet i offentlig upphandling

I Europeiska kommissionens meddelande ”Socialt ansvarsfull upphandling – en handledning till sociala hänsyn i offentlig upphandling” definieras socialt ansvarstagande i offentlig upphandling. Det är numera tillåtet att exempelvis formulera ett upphandlingskrav för social hänsyn.

Miljöpartiet menar att genom att använda krav på miljöhänsyn och sociala hänsyn vid upphandling kan vi på ett effektivt sätt använda våra gemensamma skattemedel för att skapa ett mer rättvist, jämställt och hållbart samhälle. Kommuner, landsting och staten inte bara bör utan ska beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid upphandling, exempelvis genom att ställa krav på att leverantören ska arbeta aktivt med jämställdhet. Då kan vi använda 500 miljarder kronor, omfattningen av upphandlingen i Sverige, för att påverka för en jämställd och hållbar utveckling. Miljöpartiet föreslår dessutom att upphandlingsutredningen ska ges ett tilläggsdirektiv om jämställdhet.

Könsmaktsperspektiv i biståndspolitiken

Från ett grönt perspektiv vet vi att det som gynnar jämställdhet i Sverige även gynnar jämställdhet i utvecklingsländer. Jämställdhet är ett av regeringens tre prioriterade områden när det gäller global utvecklingspolitik, men det saknas ett tydligt könsmaktsperspektiv. I regeringens skrivelse 2010/11:167 Biståndets resultat – tema jämställdhet och kvinnors roll för utveckling saknas könsmaktsperspektivet. Miljöpartiet menar att allt ekonomiskt bistånd ska analyseras och utvärderas ur ett makt- och könsperspektiv för att komma till rätta med snedfördelningen av resurser baserat på kön.²

² En ny hållbar jämställdhetspolitik, Jämställdhetspolitisk rapport 2012, Miljöpartiets jämställdhetskommitté.

Fel! Okänt namn

Hållbarhetsrapportering för alla större svenska företag

Hållbarhetsredovisning är ett verktyg som säkerställer att företag bedriver ett systematiskt arbete med frågor som rör miljömässigt och socialt ansvar. Det är ett verktyg som skapar en länk mellan internationella konventioner och företagens ansvar genom att översätta allmänna principer till konkreta mål för företagens agerande. Hållbarhetsrapportering har kommit att bli ett viktigt verktyg för investerare vid bedömningen av bolagets effektivitet i förhållande till de etiska, ekologiska och ekonomiska krav som begreppet hållbar utveckling definierar. Staten är Sveriges största bolagsägare och förvaltar ungefär 60 bolag. Ytterst är det svenska folket som äger dessa bolag. Regeringen har därför ett ansvar att reflektera ägarnas åsikter. Problemet är att det saknas konkreta mål för den sociala och ekonomiska dimensionen av verksamheten. Staten har bara tydliga mål för ekonomiskt värdeskapande.

Sedan år 2008 kräver dansk lagstiftning att landets största bolag inkluderar hållbarhetsrapportering i sin årsredovisning. Statligt ägda bolag samt bolag som uppfyller minst två av följande kriterier omfattas: en balansräkning på över 143 miljoner danska kronor, ett nettoresultat på över 286 miljoner danska kronor och över 250 heltidsanställda.

Miljöpartiet vill att Sverige följer Danmarks exempel och lagstiftar om en standardiserad hållbarhetsrapportering (CSR), varje år för större bolag, inte bara statliga, så att dessa bolag arbetar aktivt och på ett strukturerat sätt för att integrera jämställdhet och hållbar utveckling i sin verksamhet. Vi vill också att statens ägarpolicy ändras så att den inte bara föreskriver ekonomiska mål, utan också sociala och ekologiska mål (Se även MP:s följdmotion med anledning av skr. 2011/12:140 2012 års redogörelse för företag med statligt ägande).

Stockholm den 4 oktober 2012

Gunvor G Ericson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Ulf Holm (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Mats Pertoft (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Per Bolund (MP)

Lotta Hedström (MP)

Maria Ferm (MP)